

WALK OF PEACE

MUZEJ NA PROSTEM KOLOVRAT

Digitalni avdio vodnik

DOBRODOŠLI!

PRISLUHnite ►

Digitalni vodnik, ki je pred vami, vam bo pomagal pri samostojnem raziskovanju **Muzeja na prostem Kolovrat**. Popeljal vas bo skozi razvejano mrežo strelskih in povezovalnih jarkov v več nivojih, skozi poveljniška in opazovalna mesta, mitralješke in topniške položaje ter kaverne. V digitalnem vodniku so združene praktične informacije za obiskovalce, zemljevid poti z GPX sledjo in 8 interpretacijskih točk s slikami, poleg tega pa prinaša tudi dodatne ugodnosti za obiskovalce.

Z nakupom vodnika prispevate k ohranjanju dediščine soške fronte – Muzeja na prostem Kolovrat, za katerega skrbi Ustanova »Fundacija Poti miru v Posočju«.

PRAKTIČNE INFORMACIJE ZA OBISKOVALCE

OPREMA: pohodniška oblačila in obutev, svetilka. V poletnih mesecih priporočena zaščita pred soncem ter tekočina, v hladnejših mesecih pa toplejša oblačila, vetrovka.

DOSTOP: iz smeri Tolmina, Kobarida ali Čedadada/Cividale del Friuli.

Odpri v Google Maps ►

PARKIRANJE: brezplačno tik ob muzeju.

DODATNE INFORMACIJE: Informacijska točka Pot miru na Kolovratu (odprta od maja do septembra).

PODROBNOSTI OGLEDA

TRAJANJE: 1–2 uri

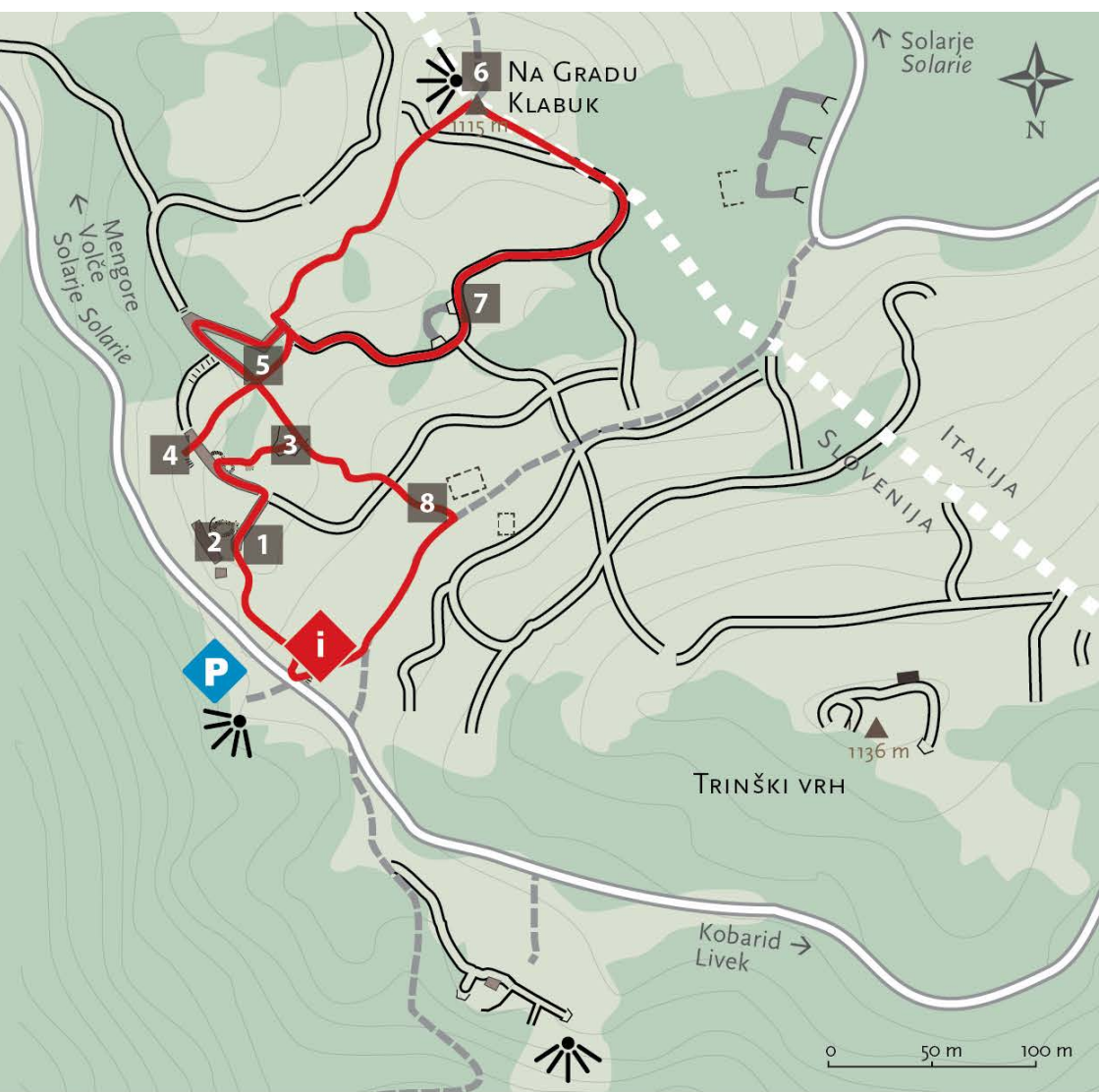
STOPNJA ZAHTEVNOSTI: lahka

SKUPNA DOLŽINA: približno 1 km

VIŠINSKA RAZLIKA: približno 130 m

OMEJITVE: ni primerno za osebe z gibalno oviranostjo

ORIENTACIJSKI ZEMLJEVID

	Tematska pot		1 Povezovalni jarek
	Informacijska točka		2 Opazovalnica
	Jarki		3 Zaklони in utrjeni položaji
	Razgledna točka		4 Razgledišče
	Ostanki objektov		5 Položaj mitraljeza
			6 Grebenski vrh
			7 Strelnski jarki
			8 Ostanki karavle iz časa po 2. svet. vojni

ZGODOVINSKI PREGLED – KOLOVRAT IN SOŠKA FRONTA

Zgodba o vojni in miru v objemu narave

Kolovrat je ena od najbolj obiskanih in obnovljenih točk na Poti miru od Alp do Jadrana, ki obiskovalcem ponuja razgled na celotno območje fronte, vse od Rombona nad Bovcem do Tržaškega zaliva.

Pred prvo svetovno vojno je po grebenu Kolovrata potekala meja med avstro-ogrsko monarhijo in Kraljevino Italijo. Ob izbruhu vojne leta 1914 je Italija sprva ostala nevtralna, leto kasneje pa se je vključila v vojno in maja 1915 napadla Avstro-Ogrsko. Reka Soča in vzpetine nad njo so postale prizorišče **soške fronte**, 90 kilometrov dolgega bojišča ob jugozahodni meji avstro-ogrske monarhije.

Avstro-ogrska vojska je svojo obrambo postavila vzdolž krnskega pogorja na levem bregu Soče. Greben Kolovrata na nasprotni strani doline pa je zasedla italijanska vojska, ki je tu zgradila utrjeno obrambno linijo. V sistemu italijanskih položajev v Zgornjem Posočju je to **tretja obrambna linija**, ki je predstavljala pomembno strateško pozicijo s sistemom jarkov, kavern, zaklonišč in opazovalnih postojank.

Položaje na Kolovratu je italijanska vojska uporabljala vse do 12. soške ofenzive oktobra 1917. Takrat je Avstro-Ogrska s pomočjo zaveznice Nemčije izvedla silovit napad na italijanske položaje v Posočju. V zgolj dveh dneh bojevanja so greben Kolovrata zavzele nemške enote, potem se je vojna preselila na italijansko ozemlje. Preboj italijanske obrambne linije v Posočju v 12. soški ofenzivi je ena izmed najbolj dramatičnih prelomnic celotne prve svetovne vojne.

Ostaline, ki jih v muzeju lahko vidite danes, ponujajo vpogled v podobo položajev italijanske vojske na soški fronti. Odražajo **kruto realnost gorskega bojevanja** – izpostavljenost, osamljenost in strateško nujnost bojevanja v takšnem okolju.

S parkirišča se usmerite proti info točki in se povzpnete po stopnicah navzgor. Na prvem razcepu pojdite desno naprej do prve točke.

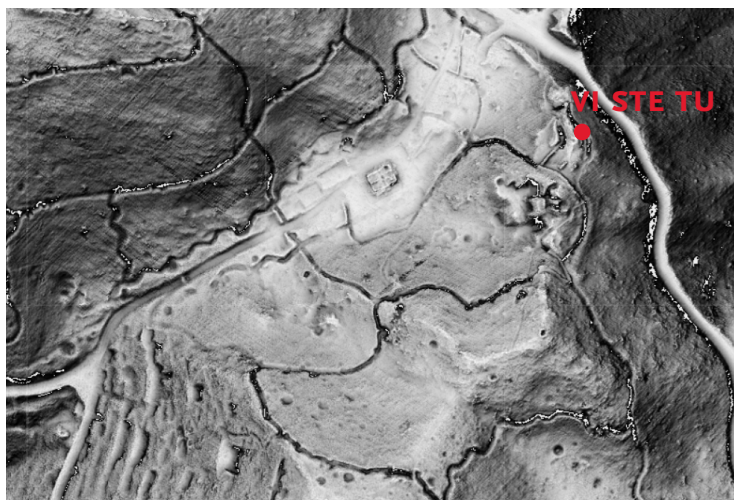
TOČKA 1

POVEZOVALNI JAREK

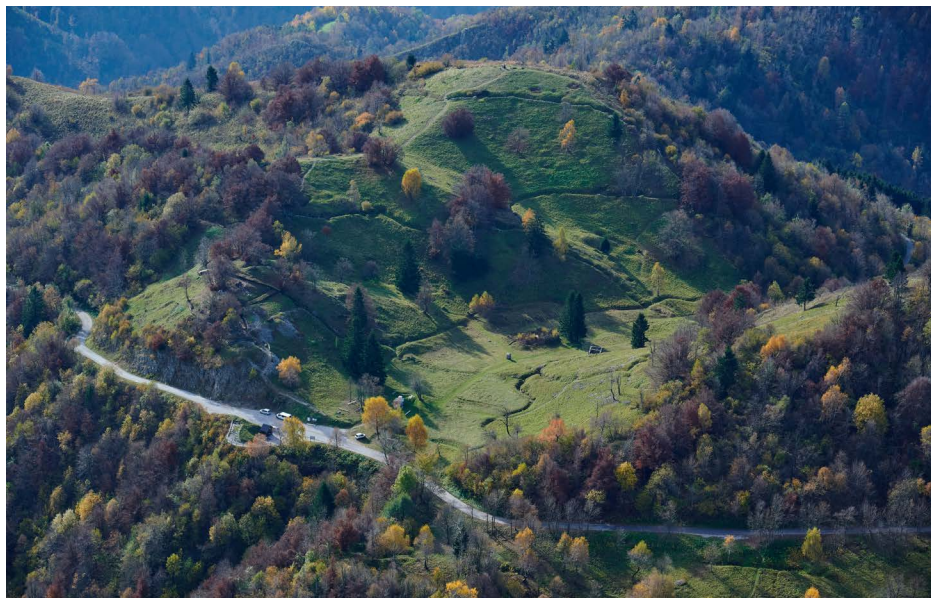

Povezovalni jarki so bili ključni za vojake, saj so jim omogočali **varnejše gibanje** med prvo strelsko linijo in zaledjem.

To območje je bilo močno obstreljevano v času 12. soške ofenzive, silovitost obstreljevanja je še danes vidna na terenu, kar vam prikazuje tudi lidarski posnetek s številnimi kraterji eksplozije.

Nasprotnik je z obstreljevanjem **želel**
preprečiti dostop rezervnih enot
do prve linije.

Pripravite svetilko.

V jarku na prvem razcepu zavijete levo in
nato še enkrat levo.

TOČKA 2

OPAZOVALNICA

Ta razgledna točka se je uporabljala za opazovanje in spremljanje gibanja nasprotnika ter usmerjanje topništva.

Opazovalnice so bile zgrajene na lokacijah, kjer je italijanska vojska z grebena lahko nadzorovala:

- avstro-ogrske položaje na tolminskem mostišču,
- Kozlov rob in Mengore
- ter prvo linijo v visokogorju: Mrzli vrh, Sleme, Batognico.

Vsaka opazovalnica je bila opremljena z daljnogledi in telefonsko povezavo s topništvom in komando. Tako so častniki neposredno usmerjali topniški ogenj in hkrati opazovali premike nasprotnikovih enot.

Sledite oznakam in se vrnite v povezovalni jarek, kjer zavijete levo. Na razpotju se držite levo in sledite jarku do vhoda v kaverno. Spustite se po polžastih stopnicah skozi kaverno in nadaljujte do izhoda.

TOČKA 3

ZAKLONI IN UTRJENI POLOŽAJI

Ti prostori so se uporabljali kot **bivalne enote** za vojake in skladišča za opremo.

Na Kolovratu do 12. soške ofenzive ni bilo neposrednih spopadov, zato je večina vojakov bivala v barakah in šotorih na južnem pobočju grebena. Kaverne so uporabljali ob topniškem obstreljevanju položajev. Ti **podzemni zakloni** so bili varni tudi pred izstrelki največjih kalibrov.

Če je bilo mogoče, so vojaki kaverne gradili z več vhodi/izhodi. S tem so si zagotovili varno pot za umik, če je bil eden od izhodov zasut ali ga je zavzel sovražnik.

Povzpnite se po stopnicah.
Na vrhu stopnic zavijte levo do razgledišča.

TOČKA 4

RAZGLEDIŠČE

Tu se odpre široka panorama na **soško dolino in okoliške vrhove**, ki so bili v letih 1915–1917 del **bojišča soške fronte**.

Pod vznožjem grebena pri Tolminu sta **Volčansko polje** in vzpetina **Mengore**, del prve bojne linije. Prav tu so **visoko motivirane nemške enote** z elementi nove taktike bojevanja, imenovane »**bliskovita vojna**« (Blitzkrieg), v 12. soški ofenzivi presenetile nasprotnika.

V zgolj dveh dneh so se vojaki, ki so nosili 30 kilogramov bojne opreme, povzpeli z Mengor na vrh Kolovrata ter pri tem prebili in uničili vse **tri italijanske obrambne linije**.

Vrnite se nazaj do stopnic in zavijte levo v jarek. Sprehodite se skozi jarek in tik pred koncem zavijte desno navzgor.

TOČKA 5

POLOŽAJ MITRALJEZA

S tega zaščitenega položaja so posadke nadzorovale **dostop do grebena**.

Poleg topništva so mitraljezi v času vojne povzročili največ žrtev.

Postavitev mitraljeza je bila **strateškega pomena**, saj je lahko s svojim ognjem **popolnoma ustavil napad nasprotnika**.

Z dobro izbrano pozicijo in hitrostjo streljanja, do 650 nabojev na minuto, je mitraljez lahko nadomestil enoto **80 vojakov**.

Čez nekaj korakov zavijte desno in se povzpnete po lesenih stopnicah. Nadaljujte kar naravnost po stezi do grebenskega vrha, ki ga vidite naravnost pred seboj.

TOČKA 6

GREBENSKI VRH

Grebenski vrh je ponujal **strateški pregled celotnega grebena** in zaledja.

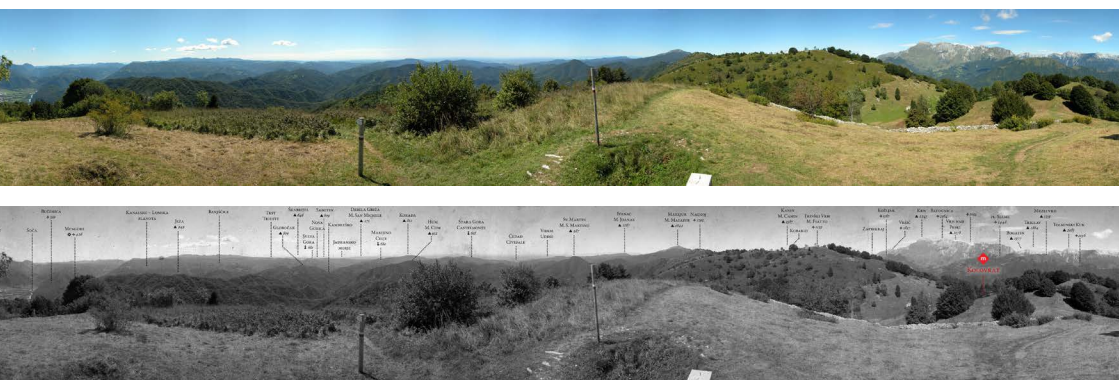

Ko so nemški vojaki zavzeli vrh Na gradu (koto 1114), se jim je odprl **pogled na dolino reke Idrije/Iudrio, Nadiško dolino in Furlansko nižino**, s čimer je bil prvi cilj skupne nemško-avstro-ogrske ofenzive dosežen.

Proti zahodu se greben vzpenja do vrha **Kuk** (1243 m), nato se spusti do Livka. Celotno območje je bilo **prepredeno z več kot 20 kilometri jarkov tretje obrambne linije**. **Kraterji granat** še danes pričajo o **silovitosti bojev** v 12. soški ofenzivi.

Od Livka se pobočje ponovno dvigne in v smeri zahoda zlagoma pripelje do Matajurja (1642 m), ki ga je v 12. soški ofenzivi zavzela nemška enota pod poveljstvom nadporočnika Erwina Rommla. Padec Matajurja, prodor po dolini od Tolmina do Kobarida in naprej proti zahodu ter zavzetje okoliških hribov so nemškim in avstro-ogrskim vojakom omogočili prodor v Furlansko nižino.

Napadalci so četrty dan ofenzive zavzeli mesto Videm (Udine), nato pa dalje prodirali proti reki Tilment (Tagliamento), kjer so naleteli na prve resne poskuse zaustavitve prodora, tudi zaradi porušenih mostov. Po prečkanju Tilmenta so prodor nadaljevali vse do Piave, kjer pa se je prodor zaustavil.

Usmerite se desno mimo mejnega kamna in se spustite po stezi navzdol (v smeri Trinškega vrha). Nadaljujte po stopnicah navzdol, nato na razpotju zavijte v jarek na desno.

TOČKA 7

STRELSKI JARKI

Zasnova jarkov je vojake **ščitila pred eksplozijami in neposrednim ognjem.**

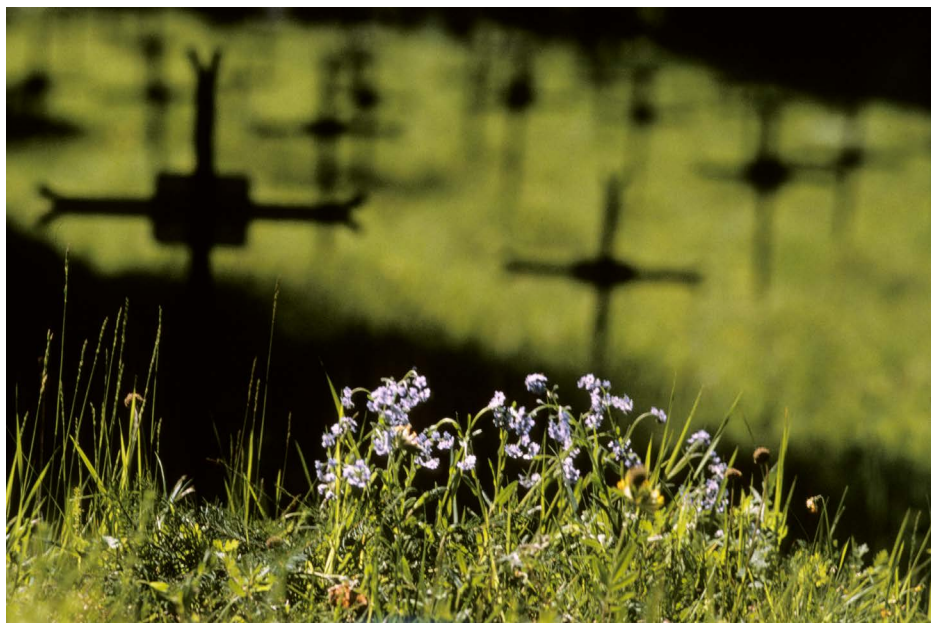
Kjer je teren dopuščal, so bili povezovalni jarki in jarki v prvi liniji izkopani v **cikcak** vzorcu. Takšni »lomljeni« jarki so vojakom zagotavljali **večjo varnost.**

Med topniškim obstreljevanjem ali bližnjim spopadom je jarek **povečal možnost preživetja** – vojak v jarku je lahko stal skrit za vogalom, ki je **absorbiral silo eksplozije in leteče delce granate.**

Po enajstih ofenzivah italijanske vojske je avstro-ogrsko vojska s pomočjo nemških okrepitev uspešno izvedla protinapad, ki je po 29 mesecih bojev končal dogajanje na 90 kilometrov dolgi fronti ob Soči. Zadnja ofenziva je prinesla mir v dolino Soče in na Kras, boji na območju Italije pa so potekali še eno leto.

Soška fronta je terjala **več kot milijon žrtev** in za seboj pustila neizmerno razdejanje.

Ob koncu nepokritega jarka se spustite levo po stopnicah do konca in sledite oznakam, ki vas pripeljejo do zadnje točke tematske poti.

TOČKA 8

OSTANKI KARAVLE IZ ČASA PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Čeprav se je prva svetovna vojna leta 1918 končala in za seboj pustila hude posledice, te niso prinesle trajnega miru. Napetosti po Evropi so se še naprej krepile in postopoma pripeljale do novega svetovnega konflikta, ki je izbruhnil leta 1939 kot druga svetovna vojna.

Na tem mestu so vidni ostanki karavle. Po koncu druge svetovne vojne je Jugoslavija leta 1947 ob meji s sosednjimi državami zgradila mrežo manjših vojaških postojank, imenovanih karavle (stražnice). Njihov namen je bil obramba meje in preprečevanje ilegalnih prehodov državne meje. Stražnica na Kolovratu, v kateri je bilo običajno nameščenih okoli 25 vojakov, je delovala do leta 1974.

Po poti se vrnite proti izhodišču. Tik preden prispete do info točke, lahko zavijete levo na Trinški vrh in podaljšate raziskovanje.

Danes je **dediščina soške fronte** povezana v več kot **500 kilometrov dolgo čezmejno Pot miru od Alp do Jadrana**, ki vključuje **več kot 300 točk** v Sloveniji in Italiji.

V spremstvu vodnikov lahko obiščete tudi **ostale muzeje na prostem** in doživite zgodovino.

S spoštljivim obiskom pomagajte ohranjati prostor, kjer narava in dediščina v tišini pripovedujeta zgodbe preteklosti.

Hvala za vaš obisk!

Digitalni vodnik je nastal s sodelovanjem Ustanove »Fundacija Poti miru v Posočju«, Turistične agencije Soča Valley d.o.o. in Kobariškega muzeja.

WALK OF PEACE

KOBARIŠKI
MUZEJ

DODATNE UGODNOSTI

Podarjamo vam popuste, ki jih lahko izkoristite v:

**Center za obiskovalce Pot miru,
Gregorčičeva ulica 8, 5222 Kobarid**
Trgovina z bogato ponudbo unikatnih izdelkov lokalnih ustvarjalcev.

10 % popusta na vse izdelke, razen na knjige.
KODA: WOP26

**Informacijska točka Pot miru na Kolovratu –
Muzej na prostem Kolovrat**
10 % popusta na vse izdelke, razen na knjige.
KODA: WOP26

**Kobariški muzej,
Gregorčičeva ulica 10, 5222 Kobarid**
Muzej človeka in njegove stiske, obsežna pripoved o soški fronti.
10 % popusta na vstopnino.
KODA: KM26

Soča Valley d.o.o
5 % popusta ob nakupu vseh programov na spletni strani www.socavalley.com
KODA: SVKOL26